

Program rozwoju zróżnicowanych form
wspieranego zatrudnienia i przedsiębiorczości
społecznej dostosowanych do potrzeb osób z
zaburzeniami psychicznymi na lata 2014 – 2015

Spis treści

I.	Wstęp	2
II.	Adresaci programu.....	4
III.	Cele i zadania do realizacji	4
	Cel 1. Zwiększenie szans wejścia lub powrotu na rynek pracy osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez zastosowanie usług i instrumentów rynku pracy	4
	Cel 2. Zachęcenie pracodawców do zatrudniania osób bezrobotnych i poszukujących pracy z zaburzeniami psychicznymi.....	5
	Cel 3. Zwiększenie udziału zagadnień zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowego urzędu pracy	6
IV.	Oczekiwane efekty realizacji programu.....	7
V.	Realizator programu	8
VI.	Finansowanie programu.....	8
VII.	Monitorowanie programu	8
VIII.	Podsumowanie	8

I. Wstęp

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375) za osoby z zaburzeniami psychicznymi uznaje osoby:

- a) chore psychiczne (wykazujące zaburzenia psychiatryczne),
- b) upośledzone umysłowo,
- c) wskazujące inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoby te wymagają świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

Zatrudnienie wspierane oznacza udzielenie wsparcia o charakterze doradczym i finansowym osobie w utrzymaniu aktywności zawodowej umożliwiającej podjęcie zatrudnienia, prac społecznie użytecznych, założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej lub podjęcie działalności gospodarczej.

Zatrudnienie wspierane może być realizowane w formie:

- 1) prac społecznie użytecznych na zasadach określonych w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- 2) skierowania do pracy na zasadach określonych w art. 16 ustawy o zatrudnieniu socjalnym.
- 3) rzecznictwa, poradnictwa zawodowego, psychologicznego i społecznego dla osób realizujących prace społecznie użyteczne w rozumieniu przepisów o promocji

zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, podejmujących zatrudnienie, działalność gospodarczą, zakładających lub przystępujących do spółdzielni socjalnej.

Zatrudnienie wspierane realizowane jest w ramach indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego lub kontraktu socjalnego, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej.

Podmiotami zaliczanymi do przedsiębiorczości społecznej są między innymi: stowarzyszenia prowadzące działalność gospodarczą, fundacje prowadzące działalność gospodarczą, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i spółki akcyjne, nie działające w celu osiągnięcia zysku, spółdzielnie pracy, spółdzielnie socjalne, zakłady aktywności zawodowej oraz centra integracji społecznej. Osoby z zaburzeniami psychicznymi w celu integracji społecznej i zawodowej mogą utworzyć spółdzielnię socjalną. Członkowie spółdzielni, działając wspólnie są pracodawcami sami dla siebie, a dzięki prowadzonej aktywności zawodowej nabywają umiejętności postępowania w społeczeństwie. Zysk spółdzielni przeznaczony jest na działalność związaną z reintegracją społeczną i zawodową członków spółdzielni.

Osoby dotknięte zaburzeniami psychicznymi napotykać na rynku pracy bariery¹:

- wynikające ze specyfiki choroby, która może wiązać się z takimi objawami jak omamy i napady lęku lub apatia, wycofanie się z ról społecznych, zerwanie kontaktów, brak motywacji do działania, problemy z koncentracją;
- związane z lękiem przed ujawnieniem choroby w miejscu pracy – choroba psychiczna to wstydlivy stygmat (dwie trzecie Polaków uważa, że należy ją ukrywać, a 40% obawia się kontaktu z osobą chorującą);
- wynikające z obawy pracodawców kierujących się krzywdzącymi stereotypami na temat osób z niepełnosprawnością;
- będące rezultatem braku wykształcenia i kwalifikacji zawodowych;
- wynikające z braku programów zatrudnienia.

Na dzień 30.06.2013 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Mińsku Mazowieckim zarejestrowanych było 25 osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi. Liczba bezrobotnych i poszukujących pracy dotkniętych zaburzeniami psychicznymi od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Duży odsetek (68%) stanowią w tej grupie osoby długotrwale bezrobotne, co niejako potwierdza wyjątkowo trudną sytuację tej grupy na rynku pracy.

---

¹ Por. J. Nowak, K. Wroński, H. Kaszyński, *O pracy dla osób, które chorowały psychicznie*, „Dla nas”, Grudzień 2006, nr 8.

Tabela 1. Osoby bezrobotne i poszukujące pracy w tym niepełnosprawni z zaburzeniami psychicznymi zarejestrowane w PUP.

Wyszczególnienie	Rok 2011		Rok 2012		I półrocze 2013 r.	
	Bezrobotni	Poszukujący pracy	Bezrobotni	Poszukujący pracy	Bezrobotni	Poszukujący pracy
Liczba osób zarejestrowanych w PUP (ogółem)	4479	57	5330	98	6079	105
w tym: osoby niepełnosprawne	201	18	232	26	256	23
spośród osób niepełnosprawnych wg. rodzaju niepełnosprawności:						
➤ choroby psychiczne	14	1	16	5	17	1
➤ upośledzenie umysłowe	11	0	5	1	6	1

II. Adresaci programu

Program jest adresowany do osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Mińsku Mazowieckim jako bezrobotne lub poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu, a pośrednio również członkowie ich rodzin lub opiekunowie. Beneficjentami Programu będą ponadto pracodawcy, a także inne podmioty (instytucje, organizacje, placówki), które zakresem swojej działalności obejmują cele i zadania Programu.

III. Cele i zadania do realizacji

Głównym celem Programu jest wyznaczenie kierunków działań podejmowanych przez Powiatowy Urząd Pracy na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy z zaburzeniami psychicznymi. Planowane działania skupiają się szczególnie na dwóch płaszczyznach:

- 1) aktywizacji i rehabilitacji zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 2) promocji zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi wśród pracodawców.

W Programie wyznaczono trzy cele operacyjne, do osiągnięcia których będą prowadziły zaplanowane zadania.

Cel 1. Zwiększenie szans wejścia lub powrotu na rynek pracy osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez zastosowanie usług i instrumentów rynku pracy

Osoby z zaburzeniami psychicznymi są szczególnie narażone na marginalizację i wykluczenie społeczne. Jak pokazują wyniki badań prowadzonych wśród pracodawców osoby, u których rozpoznano zaburzenia psychiczne są w pierwszej kolejności zwalniane i najmniej chętnie zatrudniane. W wielu przypadkach osoby z zaburzeniami psychicznymi są gotowe i chętne do podjęcia pracy, ale natrafiają na bariery związane z brakiem kompetencji społecznych i zawodowych i niechętną postawą pracodawców. Potencjał pracowniczy tej grupy jest zatem wykorzystywany w minimalnym stopniu. Dlatego uzasadnione jest podejmowanie działań służących wspieraniu osób z zaburzeniami psychicznymi w znalezieniu i utrzymaniu pracy. Jest sprawą istotną, by osoby niepełnosprawne z zaburzeniami psychicznymi miały dostęp do oceny, poradnictwa zawodowego i szkolenia tak, aby mogły jak najpełniej wykorzystać swój potencjał.

Zadania:

- udzielanie pomocy osobom bezrobotnym i poszukującym pracy z zaburzeniami psychicznymi w uzyskaniu zatrudnienia;
- inicjowanie i organizowanie kontaktów bezrobotnych i poszukujących pracy z zaburzeniami psychicznymi z pracodawcami;
- poradnictwo zawodowe w formie grupowych i indywidualnych porad zawodowych;
- tworzenie Indywidualnych Planów Działania dla osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi;
- pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy m.in. poprzez organizację szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy (Klub Pracy) i zajęcia aktywizacyjne;
- organizowanie szkoleń, staży zawodowych, prac interwencyjnych, robót publicznych, prac społecznie użytecznych;
- przyznawanie środków na podjęcie działalności gospodarczej, środków na założenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do już istniejącej spółdzielni socjalnej;

Termin realizacji:

Realizacja ciągła w latach 2014 – 2015.

Cel 2. Zachęcenie pracodawców do zatrudniania osób bezrobotnych i poszukujących pracy z zaburzeniami psychicznymi

Równie ważnym zadaniem, co bezpośrednia pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi jest zachęcenie pracodawców do zatrudniania osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi. Zamiarem Urzędu jest poprawa dostępu do doradztwa zawodowego dla

pracodawców. Ważnym elementem będzie kampania informacyjna skierowana do pracodawców, mająca na celu dostarczenie wiedzy na temat dofinansowań przysługujących w związku z zatrudnieniem osób z niepełnosprawnością. Kampania będzie miała na celu również zniwelowanie funkcjonujących wśród pracodawców stereotypów osób z zaburzeniami psychicznymi jako agresywnych, niebezpiecznych i nieprzystosowanych do efektywnego wykonywania obowiązków zawodowych. Na lokalnym rynku pracy brakuje zakładów pracy chronionej, stąd też ważne będzie pozyskanie do współpracy pracodawców z otwartego rynku pracy. Pożądanym rezultatem tego przedsięwzięcia będzie większa ilość ofert pracy dla osób z niepełnosprawnością.

Zadania:

- przygotowanie i przeprowadzenie akcji informacyjnej adresowanej do pracodawców promującej zatrudnianie osób z zaburzeniami psychicznymi;
- informowanie pracodawców o możliwościach pozyskania wsparcia finansowego z tytułu zatrudnienia osób niepełnosprawnych;
- refundowanie pracodawcom kosztów wyposażenia stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi (zgodnie z zapotrzebowaniem pracodawców);
- nawiązanie i podtrzymanie współpracy z pracodawcami zainteresowanymi zatrudnieniem osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi;
- udzielanie pomocy zainteresowanym pracodawcom w doborze kandydatów do pracy m.in. poprzez: analizę predyspozycji zawodowych osób bezrobotnych i poszukujących pracy z zaburzeniami psychicznymi, kierowanie ww. osób na specjalistyczne badania psychologiczne i lekarskie umożliwiające wydanie opinii o przydatności zawodowej do pracy, analizę dokumentów aplikacyjnych kandydatów do pracy.

Termin realizacji:

Realizacja ciągła w latach 2014 – 2015.

Cel 3. Zwiększenie udziału zagadnień zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowego urzędu pracy

Problematyka zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi nie była do tej pory przedmiotem szerszego zainteresowania publicznych służ zatrudnienia. Dlatego też, większa znajomość zagadnień związanych z aktywizacją osób z zaburzeniami psychicznymi pomoże

w lepszym dopasowaniu form pomocy do kwalifikacji, możliwości zawodowych, predyspozycji i oczekiwań osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zadania:

- opracowanie, publikacja i rozpowszechnianie ulotek promujących zatrudnienie osób z zaburzeniami psychicznymi;
- utworzenie zakładki tematycznej poświęconej zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi na stronie internetowej PUP;
- upowszechnianie informacji o projektach skierowanych do osób z zaburzeniami psychicznymi;
- doskonalenie zawodowe pracowników Powiatowego Urzędu Pracy w zakresie pomocy osobom z niepełnosprawnością (w tym osobom dotkniętym zaburzeniami psychicznymi);
- rozwijanie współpracy PUP z PCPR, ośrodkami pomocy społecznej, klubami integracji społecznej w zakresie aktywizacji osób niepełnosprawnych ze szczególnym uwzględnieniem osób z zaburzeniami psychicznymi.

Termin realizacji:

Realizacja ciągła w latach 2014 – 2015.

IV. Oczekiwane efekty realizacji programu

Realizacja Programu przyczyni się między innymi do:

- zwiększenia samodzielności w poszukiwaniu pracy przez osoby z zaburzeniami psychicznymi korzystające z pomocy Powiatowego Urzędu Pracy;
- zwiększenia aktywności zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi;
- poprawienia dostępności informacji dla pracodawców na temat zatrudniania osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi;
- przełamania stereotypowego sposobu myślenia o niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi jako pracownikach nieproduktywnych, niebezpiecznych, agresywnych i wymagających specjalnego nadzoru;
- reintegracji zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi, które zostaną objęte działaniami pomocowymi;
- upowszechnienia wiedzy na temat zatrudnienia wspieranego i przedsiębiorczości społecznej.

V. Realizator programu

Realizatorem Programu jest Powiatowy Urząd Pracy w Mińsku Mazowieckim. Dążąc do osiągnięcia założonych celów, realizator przewiduje możliwość współpracy z partnerami rynku pracy, w szczególności z pracodawcami, organizacjami pozarządowymi, jednostkami szkoleniowymi, agencjami zatrudnienia, mediami lokalnymi.

VI. Finansowanie programu

Środki służące realizacji zadań określonych w Programie będą pochodziły z Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Europejskiego Funduszu Społecznego, a także ze środków własnych Powiatowego Urzędu Pracy. Niektóre zadania nie będą wymagały angażowania środków finansowych (m.in. pośrednictwo pracy, doradztwo zawodowe, tworzenie Indywidualnych Planów Działania).

VII. Monitorowanie programu

Powiatowy Urząd Pracy będzie systematycznie monitorował realizację Programu. Po zakończeniu każdego roku kalendarzowego PUP sporządzi pisemną informację z realizacji Programu. Opracowana informacja zostanie włączona do rocznych sprawozdań z działalności Urzędu. Do monitorowania programu posłużą m.in. następujące wskaźniki:

- liczba porad udzielonych przez doradców zawodowych;
- liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, które podjęły zatrudnienie;
- liczba osób z zaburzeniami psychicznymi objętych różnymi formami aktywizacji;
- liczba pozyskanych ofert pracy dla osób niepełnosprawnych;
- liczba osób z zaburzeniami psychicznymi objętych Indywidualnym Planem Działania;
- ilość opracowanych i wydrukowanych ulotek informacyjnych;

VIII. Podsumowanie

Zatrudnienie wspierane i przedsiębiorczość społeczna to formy, które na polskim rynku pracy dopiero się rozwijają, dlatego zadania zaproponowane przez Realizatora w większości będą koncentrowały się na instrumentach i usługach rynku pracy określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy i w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Powrót do pracy dla osób z zaburzeniami psychicznymi to szansa na poprawę sytuacji materialnej, polepszenie stanu zdrowia i odbudowanie pozycji społecznej. Pozytywnie wpłynie to również na członków

rodzin i opiekunów osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi. Warto również rozważyć aspekt ekonomiczny zaproponowanych w Programie rozwiązań. Korzystanie ze świadczeń socjalnych, różnego rodzaju zasiłków, pomocy rzeczowej w wielu przypadkach niesie za sobą wysokie nakłady finansowe. Dużo mniej kosztowna, a w krótkiej perspektywie przynosząca realny zysk może być inwestycja w bierne zawodowo osoby z zaburzeniami psychicznymi, w ich kwalifikacje, kompetencje zawodowe, wykształcenie.

Niniejszy Program ma formę otwartą, dzięki czemu możliwe będzie szybsze i bardziej elastyczne reagowanie na pojawiające się potrzeby beneficjentów.

Dyrektor Urzędu
Grażyna Borkiewicz

